

CYNGOR CYMUNED LLANLLAWDDOG

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2024-25

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae Llanllawddog yn gyngor cymuned gwledig bychan yn Sir Gaerfyrddin, ychydig filltiroedd i'r gogledd o dref Caerfyrddin. Mae'r Gymuned yn cynnwys pentrefi Pontarsais a Rhydargaeau, sy'n croesi ar yr A485 ynghyd ag ardaloedd anghysbell. Mae'r boblogaeth wedi cynyddu o 706 (Cyfrifiad 2021) i 765 (Cyfrifiad 2022).
- 1.2 Mae'r Cyngor Cymuned yn cynnwys 8 Aelod sydd naill ai'n cael eu hethol i wasanaethu am dymor o 5 mlynedd neu sy'n cael eu cyfethol. Cworwm y Cyngor yw 3.

2. Cyfansoddiad y Cyngor

- 2.1 Mae cyfansoddiad y Cyngor ar 31 Mawrth 2025 fel a ganlyn:

Y Cynghorydd Steven Mason (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Havard Hughes (Is-gadeirydd)
Y Cynghorydd Nia Bowen
Y Cynghorydd Deborah Dean
Y Cynghorydd Elizabeth Gibbon
Y Cynghorydd Philip Hughes
Y Cynghorydd Darrell Lewis
Y Cynghorydd Peter Williams

- 2.2 Ail-ethol y Cyngor yn ei Gyfarfod Blynnyddol ar 13 Mai 2024 y Cynghorydd Steven Mason yn Gadeirydd a'r Cynghorydd Havard Hughes yn Is-gadeirydd.
- 2.3 Yn ystod Blwyddyn Bwrdeistrefol 2024-25 roedd gan y Cyngor 1 swydd wag. Cyfwelodd y Cyngor ymgeiswyr a oedd wedi mynegi diddordeb yn y swydd wag ac yn ei gyfarfod ar 22 Ebrill 2024 penododd Dr Nia Bowen i'r swydd wag.

3. Clerc a Swyddog Ariannol Cyfrifol

- 3.1 Mae'r Cyngor yn cyflogi Clerc rhan-amser a Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n Swyddog Priodol y Cyngor.
- 3.2 Clerc y Cyngor yw Andrew Rees sydd wedi bod yn y swydd ers mis Rhagfyr 2022. Mae ei fanylion cyswllt fel a ganlyn:

Cyngor Cymuned Llanllawddog
75 Heol Pentre Felen,
Llangyfelach, Llangyfelach,
Abertawe
Cwestiynau Cyffredin
07968 033075
ccllanllawddogcc@gmail.com

4. Cyfarfodydd y Cyngor

4.1 Mae'r Cyngor yn cyfarfod chwe gwaith y flwyddyn ym misoedd Ionawr, Mawrth, Mai, Gorffennaf, Medi a Thachwedd. Cynhelir pob cyfarfod yn Neuadd Eglwys Llanllawddog am 7pm oni nodir yn wahanol ac fe'u hysbysebir ar Hysbysfyrddau y Cyngor a'i wefan.

4.2 Mae Neuadd yr Eglwys yn elwa o gael cyfleusterau Wi-Fi ac mae hyn wedi golygu bod y Cyngor yn gallu cydymffurfio ag un o ofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 o ran gallu cynnal cyfarfodydd aml-leoliad. Yn ystod y flwyddyn, mae Aelodau'r Cyngor wedi mynychu o bell yn llwyddiannus pan nad ydynt wedi gallu gwneud yn bersonol.

5. Cyllid

5.1 Yn ei gyfarfod ar 6 Ionawr 2025, gosododd y Cyngor praesept o £8,481 ar gyfer 2025-26, cynnydd o £337 o'i gymharu â lefel y praesept yn 2023-24. Mae hyn er mwyn lliniaru'r cynnydd mewn atebolrwydd y bydd gan y Cyngor ar ôl cwblhau'r ardal chwarae yn Rhydargaeau.

5.2 Incwm y Cyngor yn 2024-15 oedd £52,686.28 a gyfansoddwyd fel a ganlyn:

- Presept £8,147
- Llog £580.21
- Grantiau £30,924.00
- Hawlio TAW yn ôl £2,472.07
- Trosglwyddiad Tir £9,385.00
- Iawndal £1,178.00

5.3 Cynyddodd incwm y Cyngor yn 2024-25 bum gwaith o'i gymharu â 2023-24. Roedd hyn yn briodol i geisiadau grant llwyddiannus a wnaed gan y Cyngor yn swm o £30,924.00. Parhaodd y trafodaethau gyda datblygwr datblygiad Fferm Cefn ar ddarparu'r ardal chwarae yn 2024-25. Yn ystod y trafodaethau hynny, cynigiodd y datblygwr ildio perchnogaeth y tir a'i drosglwyddo i'r Cyngor i'w ddatblygu fel ardal chwarae. Er mwyn galluogi'r Cyngor i gyflawni ei weledigaeth o ddatblygu'r ardal chwarae, gwnaeth y Cyngor geisiadau llwyddiannus fel a ganlyn:

- Gwobrau'r Loteri Genedlaethol i Bawb - £20,000
- Cronfa Fferm Wynt Coedwig Brechfa - £10,000
- Cronfa Fferm Wynt Coedwig Brechfa - £750 ar gyfer ffioedd cyfreithiol

5.4 Yn ogystal â'r cyllid grant ar gyfer yr ardal chwarae, llwyddodd y Cyngor i sicrhau cyllid gan Gronfa Fferm Wynt Coedwig Brechfa ar gyfer Padiâu Diffibriliwr Amnewid yn swm o £174.

5.5 Gwariant y Cyngor yn 2024-25 oedd £26,214.52 a oedd yn cynnwys cyflog y Clerc, taliad rhannol o'r offer a'r arwyneb ardal chwarae, costau gweinyddol, lwfansau a threuliau Aelodau, darparu goleuadau cyhoeddus, ffioedd archwilio, yswiriant a rhoddion.

5.6 Mae'r Cyngor wedi gwneud rhoddion i'r sefydliadau canlynol:

- Pwyllgor Rhanbarthol Urdd Gobaith Cymru yng Ngorllewin Sir Gaerfyrddin
- Ambiwylans Awyr Cymru
- Radio Glangwili
- Apêl Cronfa i Bawb Urdd Gobaith Cymru
- Gwasanaethau Gwybodaeth a Chymorth Canser

6. Archwilio Cyfrifon

6.1 Yn ystod y flwyddyn, cwblhaodd Archwilio Cymru yr archwiliad o gyfrifon y Cyngor ar gyfer 2023-24 gan gyhoeddi barn ddiamwys.

7. Gweithgareddau a Chyflawniadau

7.1 Mae'r Cyngor wedi cyflawni'r canlynol yn ystod 2024-25:

- **Datblygu Ardal Chwarae yn Rhydargaeau** – Dechreuodd y Cyngor drafodaethau gyda datblygwr Fferm Cefn yn Rhydargaeau ar ddatblygu ardal chwarae yn 2023-24. Sicrhodd y Cyngor ddyfynbrisiau gan ddau gwmni ardal chwarae, tra bod y datblygwr yn sicrhau un dyfynbris. Gan na allai'r datblygwr gytuno â dyfynbris ffefriadol y Cyngor, cynigiodd y datblygwr drosglwyddo perchnogaeth y tir i'w ddefnyddio fel ardal chwarae a gwneud taliad i'r Cyngor. Roedd y Cyngor yn wynebu diffyg sylweddol o gyllid i ddatblygu'r ardal chwarae yn unol â'i ddyheadau a gwnaeth geisiadau llwyddiannus i Gronfa Fferm Wynt Brechfa a Chronfa Gwobrau i Bawb y Loteri Genedlaethol. Sicrhodd y ceisiadau llwyddiannus gyllid o £30,000, a fydd ynghyd â chyfraniad y Cyngor o'i adnoddau yn galluogi'r Cyngor i ddarparu ardal chwarae mawr ei angen. Cynlluniwyd i'r gwaith adeiladu ddigwydd ym mis Mawrth 2025; Fodd bynnag, mae'r cwmni ardal chwarae wedi gorfod dylunio mesurau diogelwch ychwanegol. Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo cynllun ardal chwarae diwygiedig sy'n ymgorffori'r nodweddion diogelwch a argymhellir ac mae hefyd wedi sicrhau offer chwarae ychwanegol heb unrhyw gost ychwanegol i'r prosiect. Bydd cyflawni'r prosiect ardal chwarae yn digwydd yn ystod 2025-26. Ar ôl ei gwblhau, dyma'r amwynder cyntaf mewn perchnogaeth gyhoeddus i gael ei ddarparu yn ardal y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi enwi'r ardal chwarae fel Parc y Rhyd.
- **Torri Ymylon Hwyr** – Llwyddodd y Cyngor i gysylltu â'r Cyngor Sir gyda chais am dorri ymylon yn ddiweddarach ddiwedd yr haf neu'r hydref. Mae'r fenter wedi'i chynllunio i wella bioamrywiaeth, gwella blodau gwyllt a phryfed peillio. Yr eithriad i'r toriad diweddarach o ymylon oedd ar gyffyrdd, troeon neu ar ffyrdd prysur, yr oedd angen eu torri er diogelwch cerddwyr a gyrwyr. Cynorthwyodd dau Ecolegydd lleol y Cyngor i nodi ymylon a fyddai'n elwa o doriad diweddarach. Mae'r fenter wedi cael cymeradwyaeth trigolion.
- **Casglu Sbwriel Cymunedol** – Mae'r Cyngor wedi cynnal 4 Casglu Sbwriel Cymunedol hyd yma a bydd rhagor o gasglu sbwriel yn cael ei gynnal yn ystod y flwyddyn. Yn ogystal, cynhaliodd y Cyngor ynghyd ag Ymddiriedolaeth Afonydd Gorllewin Cymru "Balsam Blitz" i ddileu Balsam yr

Himalaya yn haf 2024 o amgylch ardal Afon Gwili cyn i'r seedpods ffurfio i liniaru lledaeniad pellach Balsam yr Himalaya.

- **Tudalen Facebook** – Mae gan y Cyngor bellach 135 o ddilynwyr ar ei dudalen Facebook. Mae'r dudalen yn cael ei gweinyddu gan y Clerc a 3 Aelod o'r Cyngor. Mae'r wybodaeth a gyhoeddwyd a'i rhannu ar y dudalen fel a ganlyn:
 - Digwyddiadau Neuadd yr Eglwys
 - Casglu Sbwriel Cymunedol
 - Gwybodaeth am Ddiogelwch Cymunedol
 - Lleoliad diffibrilwyr
 - Cau ffyrdd oherwydd gwaith gwella priffyrdd a damweiniau traffig ffyrdd
 - Newyddion Cyngor Sir Caerfyrddin – Gwasanaeth Cymorth Ieuenctid; Derbyniadau i Ysgolion; prydau ysgol am ddim; Rhaglen Moderneiddio Ysgolion; Ymgynghoriad ar Ailgylchu Gŵyl y Banc a Chasgliadau Sbwriel a Chyllideb
 - Toriadau Pŵer
 - Rhybuddion Tywydd
 - Cyngor Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu ar Sgamiau ar garreg y Drws
 - Ymgynghoriad ar Faes Chwarae
 - Digwyddiadau Ymgynghori a Chyfarfodydd Cyhoeddus Green GEN Cymru
 - Cronfa i Bawb Urdd Gobaith Cymru
- **Logo y Cyngor** – Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu logo i'w ddefnyddio mewn cyfathrebiadau swyddogol ac ar ei wefan.
- **Hysbysfyrddau** – Bu'n rhaid i'r Cyngor brynu Hysbysfwrdd newydd wrth i gerbyd wrthdaro â'r un sydd wedi'i leoli yn yr Arhosfan Bws yn Rhydargaeo. Cafodd y Cyngor ei ddigolledu'n llawn am ei golled.
- **Diogelwch ar y ffyrdd ar yr A485** – Mae'r Cyngor yn parhau i bryderu am oryrru traffig ar yr A485 ac mae wedi lobïo Cyngor Sir Caerfyrddin am dawelu traffig a darparu croesfan ddiogel. Mae'r Cyngor Sir wedi gosod offer monitro cyflymder yn ystod y flwyddyn. Disgwylir canlyniadau'r monitro. Mae'r Cyngor wedi ymateb i'r ymgynghoriad diodyn ar y terfyn cyflymder ac wedi gofyn am gyflwyno terfyn cyflymder o 30mya ar hyd yr A485 drwy Rhydargaeau yn hytrach na'r 3 therfyn cyflymder presennol o 20mya, 30mya a 50mya. Mae'r Cyngor yn aros am ymateb y Cyngor Sir.
- **Diffibrilwyr** – Diffibriliwr newydd wedi'i osod yng Nghlos y Fedw, Rhydargaeau. Cynnal gwiriadau rheolaidd i gynnal y 4 diffibriliwr sydd ganddo. Mae padiau newydd wedi'u gosod i'r 3 diffibriliwr gwreiddiol wrth iddynt ddod tuag at ddiwedd eu bywyd gwaith.

- **Ceisiadau Cynllunio** – Gwneud sylwadau ar geisiadau cynllunio yn ôl yr angen yn ei rôl fel ymgynghorai statudol.
- **Swydd Wag y Cyngor** – Penodwyd i'r swydd wag ar y Cyngor i ddod â'r Cyngor yn ôl i gyflenwad llawn o 8 Aelod.
- **Cynigion Ynni Adnewyddadwy Green GEN Cymru** – Ymgynghorwyd â'r Cyngor ar yr ymgynghoriad ail gam gan Green GEN Cymru ar ei gynigion ynni adnewyddadwy Tywi Teifi ym mis Mawrth 2025. Mae'r cynigion yn cynnwys adeiladu llinell bŵer uwchben sy'n cael ei chludo gan beilonau. Mae aelodau'r Cyngor a'r Clerc wedi mynychu cyfarfodydd a gynhaliwyd gan Gyngor Cymuned Llanfair Clydogau a Cellan o Gynghorau Cymuned sy'n cael eu heffeithio yn yr un modd gan y cynigion ynni adnewyddadwy ar hyd llwybr Tywi Teifi. Mae'r Cyngor wedi cyflwyno gwrthwynebiad ysgrifenedig i'r ail ymgynghoriad gan Green GEN Cymru yn gofyn i'r cwmni osod y cebl o dan y ddaear ac ymchwilio i wneud hynny drwy'r dull aredig cebl.
- **Arwyddion Nadolig** – Prynodd y Cyngor Arwyddion Nadolig a godwyd yn ystod mis Rhagfyr 2024 mewn lleoliadau yn ardal y Cyngor.
- **Cyflwyniad gan Ymddiriedolaeth Natur Vincent ar Ddichonoldeb Adfer Cathod Gwylt yng Nghymru** - Anerchwyd y Cyngor gan Max Henderson, Swyddog Prosiect Ymddiriedolaeth Natur Vincent i esbonio'r prosiect adfer cathod gwylt yng Nghymru.
- **Mabwysiadu'r Polisiâu a'r Dogfennau Strategol Newydd canlynol**
 - Cyfansoddiad a Rheolau Sefydlog Enghreifftiol
 - Rheoliadau Ariannol Enghreifftiol
 - Polisi Rheoli Risg
 - Cynllun Hyfforddi

8. Cynllun Gweithredu ar gyfer 2025-26

8.1 Efallai y bydd y Cyngor yn dymuno gosod Cynllun Gweithredu a gosod blaenoriaethau ar gyfer 2025-26 a all weithredu fel targedau ac arfarniad y Clerc:

- **Ardal Chwarae Parc y Rhyd** – Goruchwyllo'r gwaith o osod offer chwarae i gwblhau Ardal Chwarae Parc y Rhyd. Trefnu a sicrhau cyllid grant ar gyfer digwyddiad agoriadol ar gyfer yr ardal chwarae.
- **Casglu Sbwriel Cymunedol** – Trefnu Casglu Sbwriel Cymunedol pellach
- **Hyfforddiant** – Ymgymryd â hyfforddiant sy'n berthnasol i rôl Clerc
- **Cronfa Fferm Wynt Brechfa** – Archwilio'n weithredol gyfleoedd pellach ar gyfer ceisiadau am gyllid gan Gronfa Fferm Wynt Brechfa i ddatblygu cyfleusterau cyhoeddus newydd.